

SKUPNOST ORGANIZACIJ ZA
USPOSABLJANJE OSEB S POSEBNIMI
POTREBAMI V REPUBLIKI SLOVENIJI

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA ŠOLSTVO IN ŠPORT

Naložba v vašo prihodnost
OPERACIJO DELNO FINANCIRA EVROPSKA UNIJA
Evropski socialni sklad

Program:

Graditev sodobnega sistema vzgoje in izobraževanja otrok s posebnimi potrebami

Projekt:

Usposabljanje strokovnih delavcev za uspešno vključevanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v vzgojo in izobraževanje
2008-2011

Tema:

Novi izzivi pri učenju in poučevanju otrok z motnjami v duševnem razvoju

Predavateljica:
dr. Valerija Bužan

2. Faza - 2010

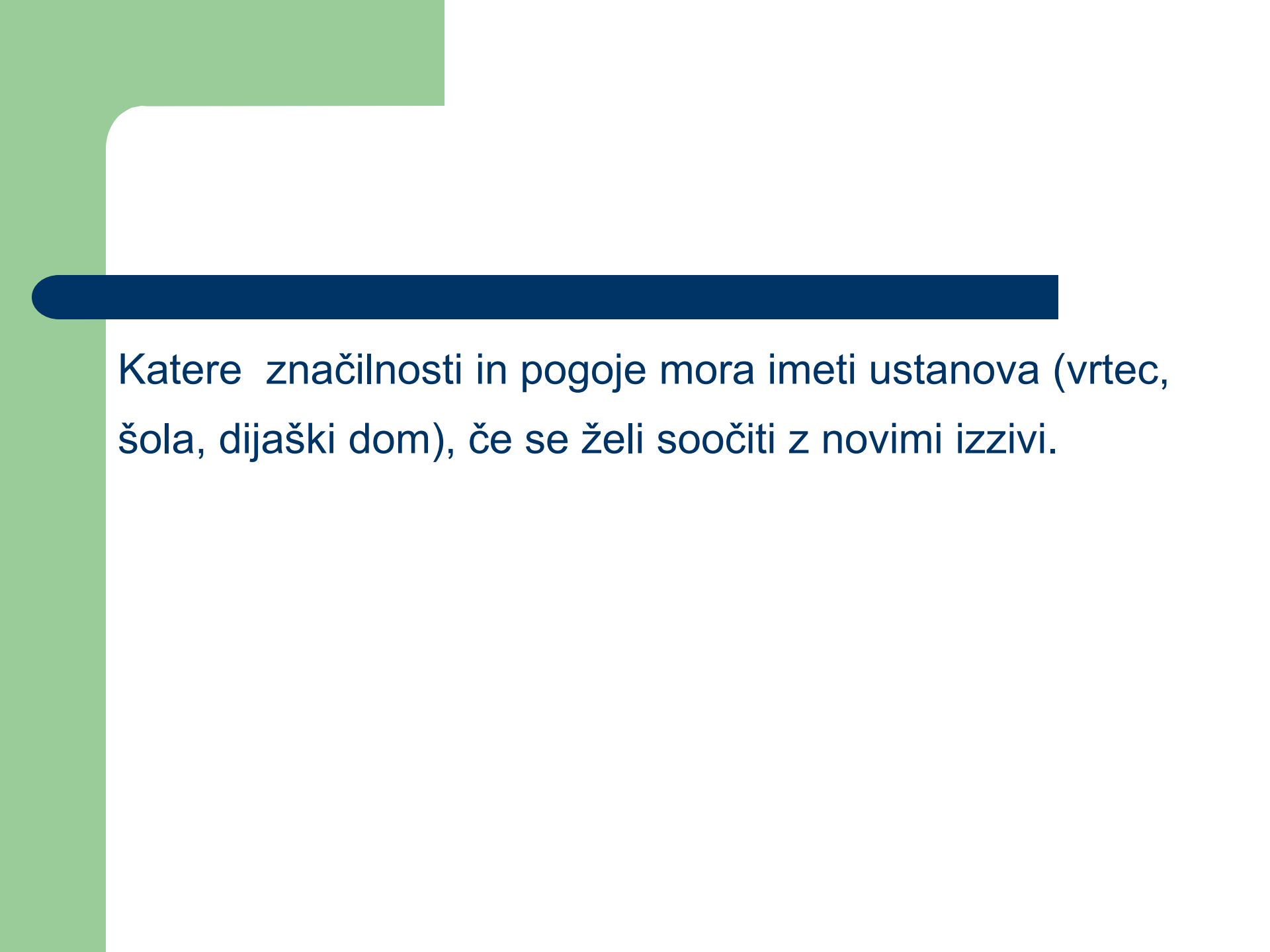
Normalnost in izjemnost (ali odklonskost) nista absolutni. Obe sta kulturno opredeljeni s točno določeno družbo v določenem času za določen namen.

Ruth Benedict (1934)

Opređelite zaželene lastnosti učencev/ otrok/ dijakov.

Opređelite zaželene lastnosti učiteljev/ vzgojiteljev.

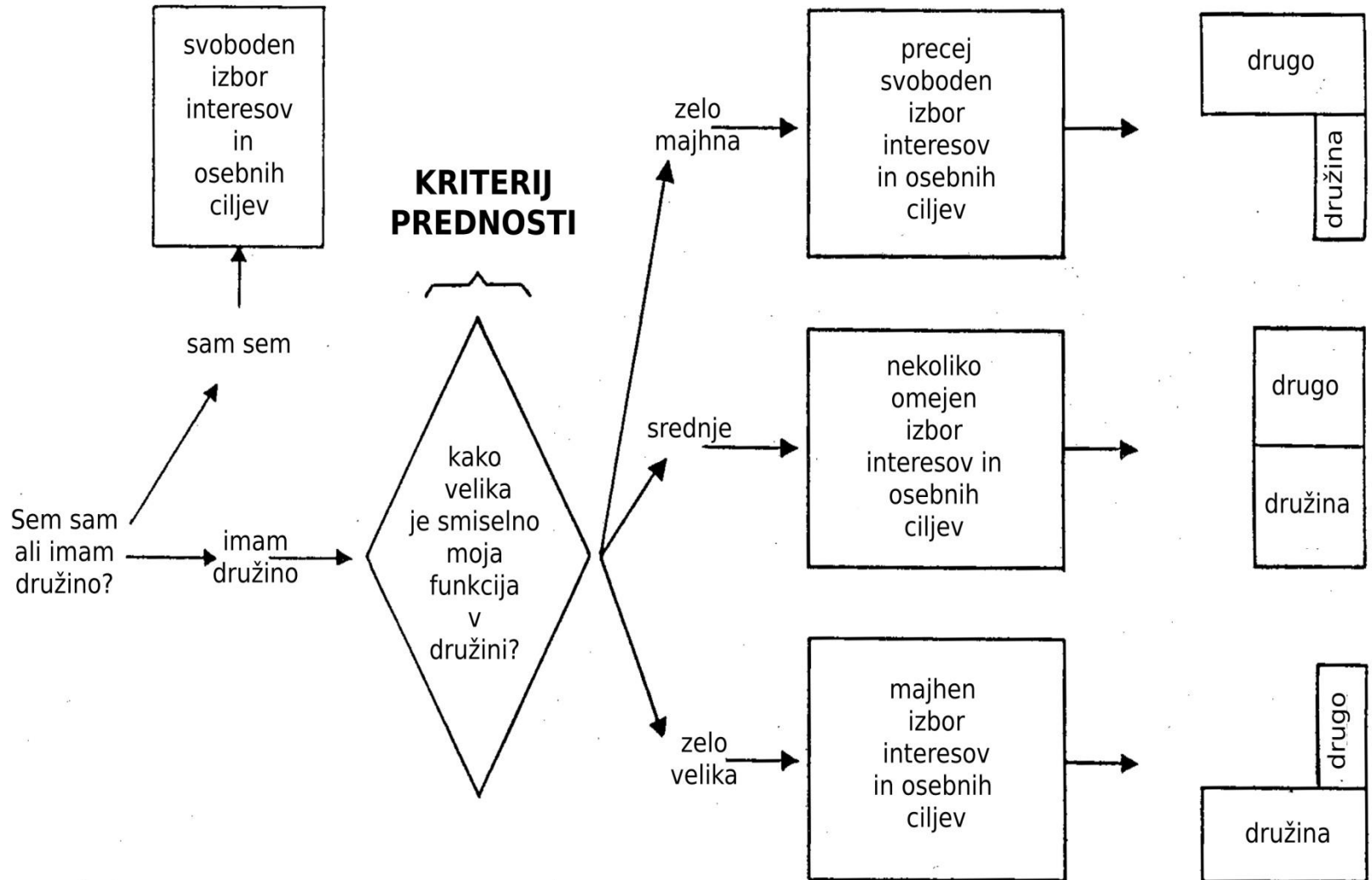

Katere značilnosti in pogoje mora imeti ustanova (vrtec, šola, dijaški dom), če se želi soočiti z novimi izzivi.

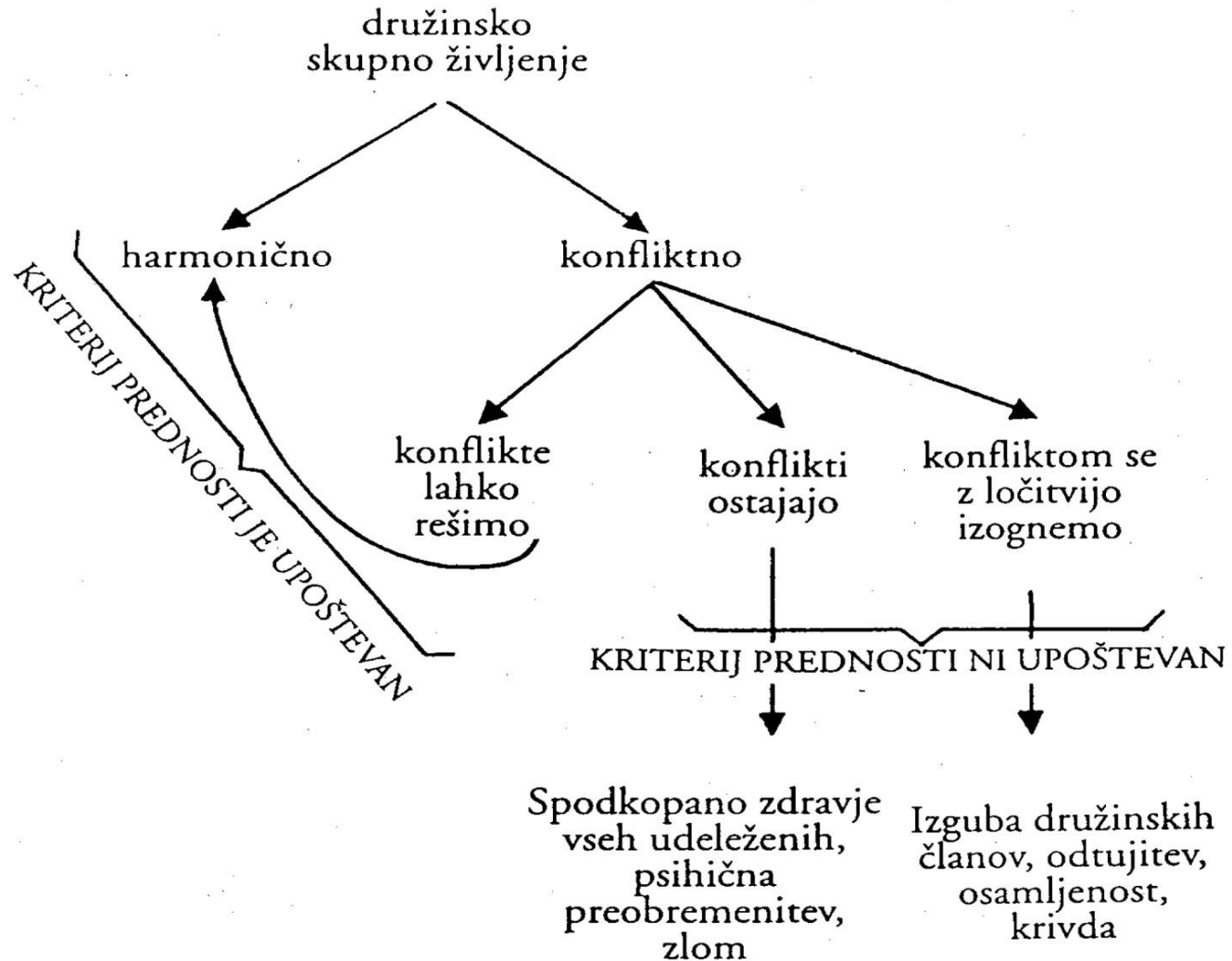

Svoboda enega se neha tam, kjer se začenja
svoboda drugega.

(Sartre)

Osebna vrednostna orientacija

Družina je naravna skupina, ki je sčasoma razvila vzorce medsebojnega vplivanja in delovanja.

Vzorci:

- sestavljajo družinsko strukturo,
- določajo ravnanje družinskih članov,
- razmejuje območje njihovega vedenja,
- olajšuje njihovo medsebojno delovanje.

Tipi družin:

- odprt sistem (odprta družina)
- zaprt sistem (zaprta družina)
- difuzni sistem (poljubna družina)

- deli družine so v stalnem medsebojnem odnosu
- posameznega dela družine ne moremo razumeti ločeno od ostalih
- družinsko funkcioniranje je več kot seštevek delovanja posameznikov
- družinska struktura in organizacija vplivata na vedenje družinskih članov
- družina kot sistem deluje skozi transakcijske vzorce – ponavljajoče interakcije, ki utrjujejo vedenjske obrazce (tudi pri patoloških vedenjih).

Cilji:

- upravljanje s sistemom in njegovo ohranjanje
- razdelitev vlog
- zagotavljanje sredstev za življenje
- skrb in podpora
- razvijanje življenjskih spretnosti

Razvoj družine:

- nastanek para,
- postanejo starši,
- večji otroci,
- adolescenca,
- srednja leta,
- pozna leta.

Nočem dojeti, umaknem se pred prepadom, se obrnem, hočem ga ustaviti in ga pogledam. Vidim obupan obraz, preiskujoče oči, ki tipajo, kako bom reagirala. Moj obraz je še sproščen, zaupljiv, mlad, neranjen. Nikoli več ne bo tak. Še nekaj sekund sem otrok sreče, še lahko verjamem. Toda tedaj vidim premikajoče se ustnice in zaznam glas, ki pravi: “ Gotovo ste že opazili poševno lego oči ...” ustnice se še premikajo, toda jaz ne slišim ničesar več, omotica me objame, groza izniči materijo in prodre v mojo zavest.

Enkrat v življenju sem videla mongoloidnega otroka, enkrat samkrat in nenadoma vem ...

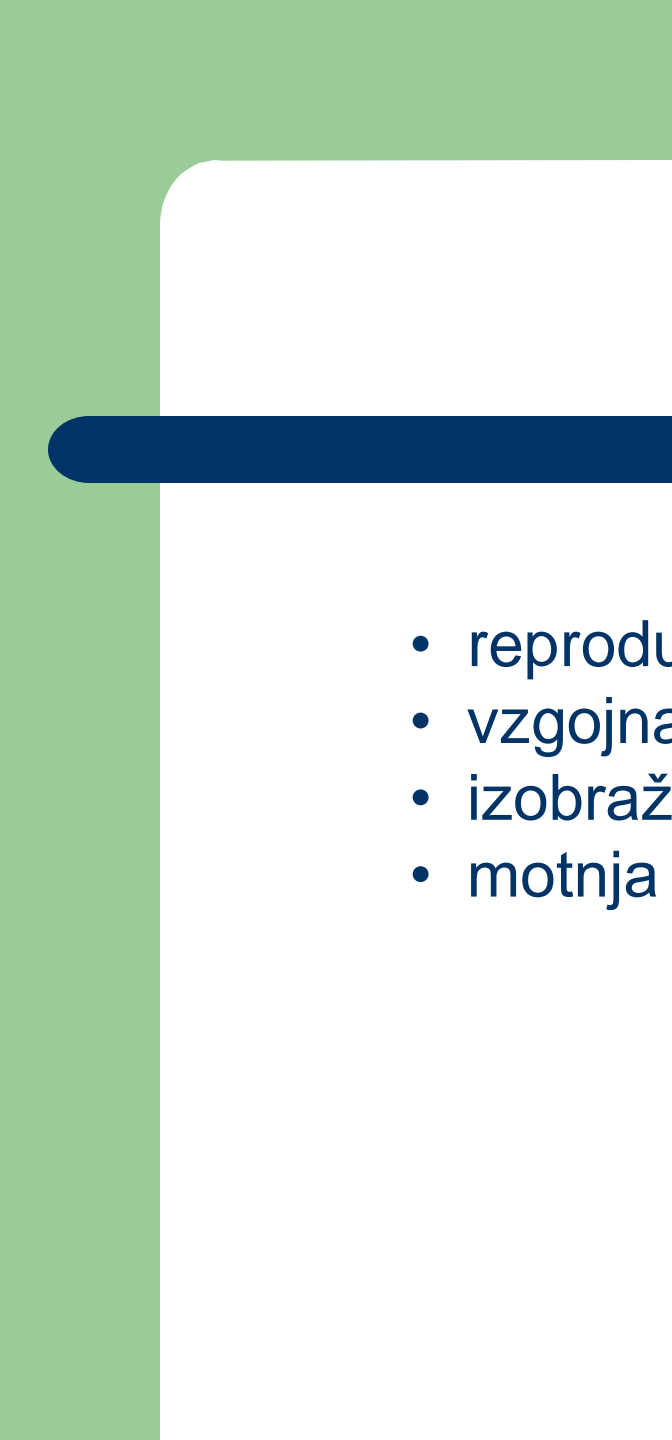
(Lehmann, 1988)

- šok faza, ki se manifestira v zmedenosti, dezorganizaciji, negaciji, iracionalnosti. Časovno je ta faza različno dolga;
- faza reakcije, ki se manifestira skozi žalost, zaskrbljenost, agresijo, zanikanje in pojave krivde ter obrambnih mehanizmov;
- faza adaptacije, kjer se pojavlja realistična ocena, vprašanje kaj je mogoče storiti, kako pomagati;
- faza orientacije, kjer se starši že organizirajo, iščejo pomoč in načrtujejo prihodnost.

- družine, ki jih kronično obvladuje bolečina in nikoli ne prerastejo fantazije o normalnosti svojega otroka,
- kronični stres zlomi družino,
- družina nima na razpolago dovolj informacij,
- »sprijaznjenje s takim otrokom«.

Dimenzije stališča staršev:

- podcenjevanje sposobnosti otroka,
- precenjevanje sposobnosti otroka,
- agresivnost staršev do otroka,
- bežanje od otroka,
- prezaščitništvo otroka,
- samoobtoževanje,
- sramovanje staršev,
- prelaganje krivde na druge,
- skrb za bodočnost otroka,
- razočaranje staršev,
- sprijaznjenje z dejstvom, da imajo otroka z motnjo,
- socialna izolacija staršev,
- aktivnost staršev v odnosu do vzgoje in izobraževanja otroka,
- želja staršev po znanju s področja motenj v duševnem razvoju,
- angažiranje staršev v aktiviranju okolja.

-
- A decorative graphic consisting of a light green L-shaped corner in the top-left and a dark blue horizontal bar with rounded ends crossing the page.
- reprodukcijska funkcija,
 - vzgojna funkcija,
 - izobraževalna funkcija,
 - motnja poklicnega življenja.

Razvojne naloge očetov (Meyers):

- reorganizacija konfliktnih predstav
- sprejemanje dela odgovornosti za otroka
- vzdrževanje statusa “prinašalca kruha”
- prilagajanje novemu urniku
- spodbujanje otrokovega razvoja
- doživljanje sebe v vlogi očeta

Ciljne skupine otrok, mladostnikov in mlajših polnoletnih oseb s posebnimi potrebami.

Izobraževalni programi:

- predšolski program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo,
- prilagojeni programi za predšolske otroke.

- prilagojeni programi OŠ izobraževanja z enakovrednim ali nižjim izobrazbenim standardom,
- posebni program VIZ,
- vzgojni program.

Postopek usmerjanja v programe:

- zakonske določbe, mejniki,
 - namen usmerjanja, razlika med usmerjanjem in razvrščanjem,
 - postopek, kdo ga sproži,
 - pogoji za začetek postopka,
 - medicinski in socialni model?
-
- primer postopka,
 - kriteriji.

Kaj bi morala zajemati diagnostika pri usmerjanju

- Pomen **pedagoške diagnostike**, glede na medicinsko ali psihološko diagnostiko

Ocenjevanje otrokovega profila sposobnosti (assessment):

- **ocena sposobnosti:** kakšni so otrokovi potenciali – pri mlajših otrocih uporabljamo različne razvojne preskuse, pri starejših pa preskuse inteligentnosti.
- **psiho-edukacijski profil oziroma ocena dosežkov – učnih ali razvojnih:** SRF kaj zna, kaj naredi samostojno in kaj ga je potrebno učiti,
- **adaptivno oziroma prilagojeno vedenje:** skrb za samega sebe oziroma ocena otrokove samostojnosti; to so spretnosti, ki jih potrebuje za samostojno življenje, govorne spretnosti, razumevanje govora
- **ocena vedenja:** v kateri določimo, katere simptome ima otrok, kako močno so izraženi itd.

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

Otroci in mladostniki z lažjimi motnjami v duševnem razvoju.

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

Otroci z zmernimi in težjimi motnjami v duševnem razvoju

A decorative graphic on the left side of the slide, consisting of a light green vertical bar and a dark blue horizontal bar with rounded ends.

Dijaki in študenti s posebnimi potrebami

- Zakaj je prilagojeno vedenje pri učencih z mejno inteligentno sposobnostjo, Aspergerjevim sindromom in lažjo MDR mestoma bolj pomembno kot učni dosežki.
- Nekaterе posledice neustreznega usmerjanja v prezahteven program.
- Nekaj primerov za ilustracijo.

Kaj je v večjem interesu učenca?

- da je v primernem programu s primernimi učnimi dosežki v ločenem razredu ali šoli ali
- brez ustreznih učnih dosežkov v večinskem razredu OŠ

Otroci z motnjami pozornosti

- imajo kratkotrajno pozornost,
- jih hitro kaj zmoti,
- niso pozorni na podrobnosti,
- delajo veliko napak,
- na dokončajo začetega,
- so pozabljivi,
- zdi se, da ne poslušajo,
- niso organizirani,

Otroci s hiperaktivno impulzivno motnjo:

- so nemirni in se zvišajo,
- ne zmorejo dalj časa sedeti ali se tiho igrati,
- preveč tečejo ali plezajo, tudi kadar naj ne bi,
- preveč govorijo ali to počnejo kadar naj ne bi.

- imajo težave s preusmerjanjem pozornosti,
- motijo druge,
- “mečejo ven” odgovore še preden je vprašanje postavljeno do konca.

Najpogostejši je kombiniran tip

Za postavitev diagnoze mora otrok imeti:

- več (6 ali več) simptomov hkrati,
- simptomi se začnejo pred 7 letom starosti in vztrajajo vsaj 6 mesecev,
- pojavljati se morajo vsaj v dveh različnih situacijah (doma in v šoli).

Obravnava predšolskih otrok

- odnos vrstnikov,
- motivacija,
- sprejemanje vedenjskih odklonov,
- vsebine,
- metode.

Faktorji ki vplivajo na nastanek učnih, vedenjskih in čustvenih težav

- okolje,
- oseba sama,
- interakcije med okoljem in osebo.

Okolje

- premalo spodbude,
- preveč spodbud,
- intenzivne in škodljive (neprimerne) spodbude.

Oseba

- fiziološka poškodba,
- genetske anomalije,
- kognitivna dejavnost in afektivna stanja ki jih človek izkusi kot deviantna.

-
-
- fizične značilnosti s katerimi oblikujemo kontakte z okoljem kot deviantne
 - odklonske dejavnosti posameznika

Interakcije okolje- oseba

- težja in zmerna ranljivost in okoljske napake in razlike,
- manjše osebne napake in razlike neprilagojene za posameznika.

5 vplivnih vidikov življenjske uspešnosti

Ali je uspeh v šoli tudi že zagotovilo za življenjsko
uspešnost?

(z/brez posebnih potreb)

Strategije za dobrodošlico

- pisni material,
- vrstniški odbori za sprejem,
- sprejemna prireditev,
- individualni načrt podpore (zlasti socialne).

3 tipi modelov inkluzije (hart et.al. 2006)

Mešani/hibridni:

- učenci sodelujejo v socialnih aktivnostih in akademskih razredih z učenci brez posebnih potreb, ali v razredih, kjer so tudi drugi učenci s posebnimi potrebami, ta model zagotavlja delovne izkušnje.

Popolnoma segregiran model:

- učenci obiskujejo razrede kjer so izključno učenci s posebnimi potrebami,
- sodelujejo v splošnih socialnih aktivnostih v kampu in imajo morda možnost pridobiti delovne izkušnje, pogosto skozi kroženje v pripravljalnem delovnem programu.

Inkluzivni podporni model:

- učencu je zagotovljen individualiziran pristop (vključuje izobraževalnega trenerja (educational coach), tutorja, tehnologijo, naravne podpore) v tečaje, potrjene programe in stopenjske programe. Servis je podrejen individualni učenčevi viziji in kariernim ciljem. Ugotavljajo se fleksibilni programi in deli se finančno breme.

Odločitev o vključitvi v viz je odvisna od:

Stopnje motnje

Povezave z:

učenjem,

vedenjem,

čustvi,

fizičnim funkcioniranjem

Dve vrsti ovir za uspeh pri učenju in šolanju

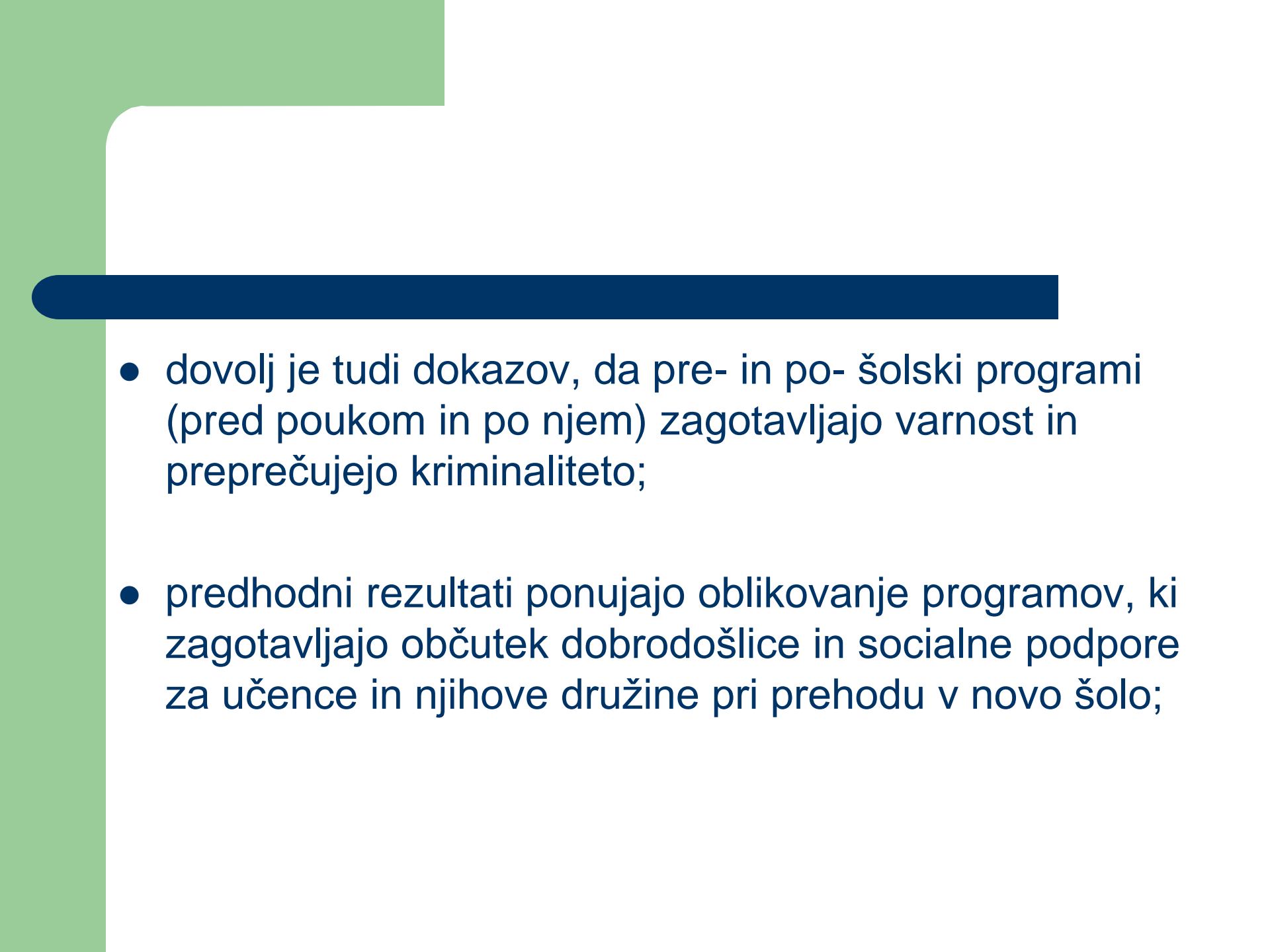
- Notranji dejavniki (učenčeve sposobnosti, motivacija, prejšnje izkušnje...).
- Zunanji dejavniki (podpora učitelja, vrstnikov, družine, sprejetost v okolju...).

Tranzicijski procesi

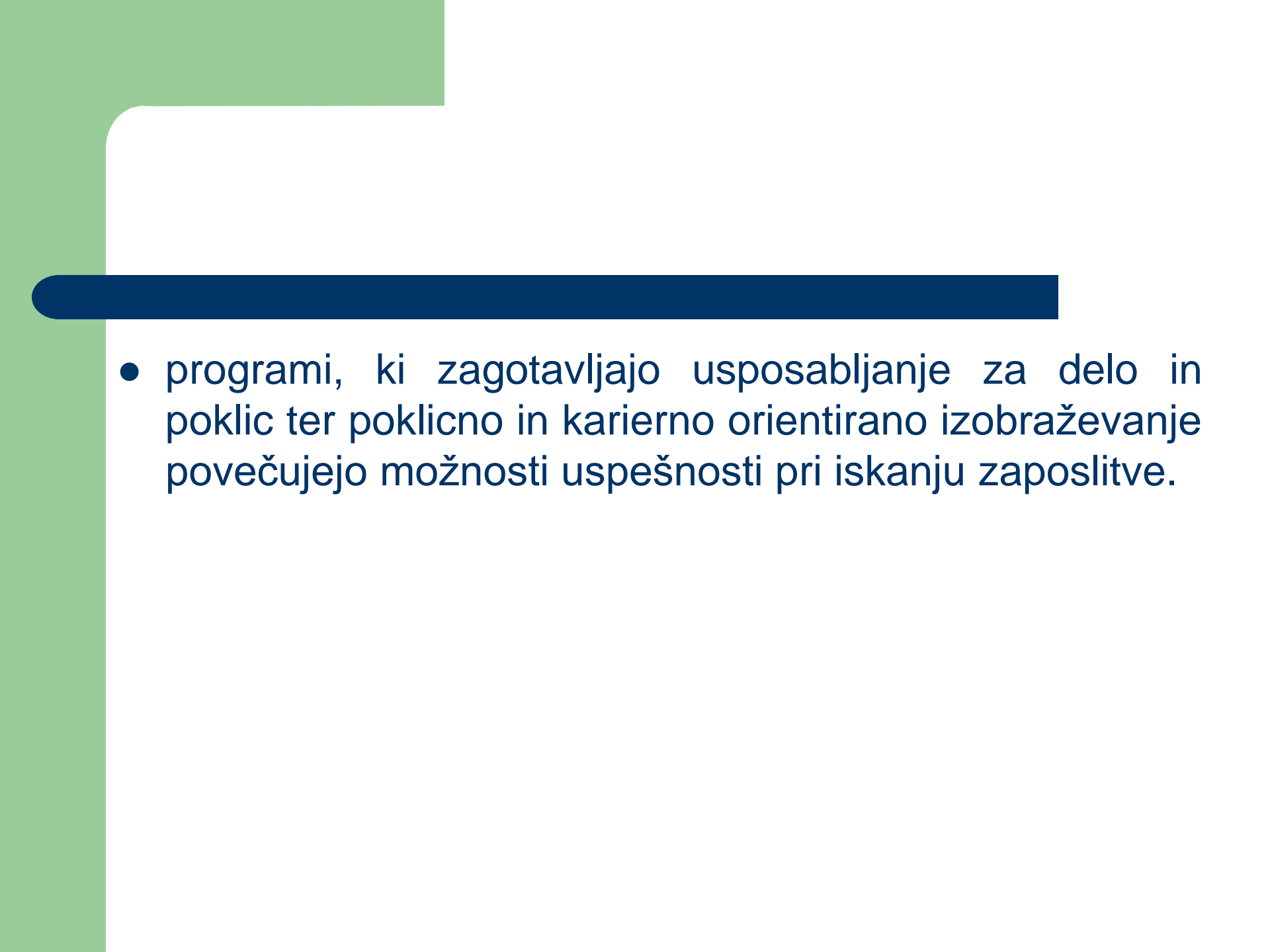
- od doma v vrtec,
- iz predšolskega v OŠ,
- iz OŠ v SŠ,
- iz SŠ v VŠ, VSŠ,
- iz razreda v razred,
- iz triade v triado,
- iz ene vzgojne/izobraževalne ustanove v drugo,
- dnevni v in iz šole/vrtca.

Tranzicijski programi

- z dokazi podprta podpora pozitivnemu soglasju pomembnosti zgodnje obravnave pri pripravi mlajših otrok na šolo;
- programi so povezani s povečevanjem akademskih znanj in celo prispevajo k upadanju disciplinskih težav v poznejših letih šolanja.

-
- dovolj je tudi dokazov, da pre- in po- šolski programi (pred poukom in po njem) zagotavljajo varnost in preprečujejo kriminaliteto;
 - predhodni rezultati ponujajo oblikovanje programov, ki zagotavljajo občutek dobrodošlice in socialne podpore za učence in njihove družine pri prehodu v novo šolo;

-
- boljše uvajanje in evalviranje programa pomoči pri tranziciji v in iz posebnih programov

-
- programi, ki zagotavljajo usposabljanje za delo in poklic ter poklicno in karierno orientirano izobraževanje povečujejo možnosti uspešnosti pri iskanju zaposlitve.

- evalvacije kažejo, da dobro domišljeni in dobro uvedeni programi lahko bistveno olajšajo tranzicijo skozi različne nivoje;

- Dobre intervencije spreminjajo stališča učencev in lahko celo vplivajo na šolsko uspešnost;

-
-
- Bazična ozaveščenost o motivaciji za učenje in socialno sprejemljivo vedenje.

- vzpostaviti osebne stike,
- graditi pozitivne delovne medsebojne odnose z učencem in njegovimi starši,
- osredotočiti se na pozitivne dejavnike,
- zunanje interese,
- hobije,
- želje učenca v šoli in razredu,
- pozanimati se je tudi potrebno česa učenec v šoli ne mara.

- raziskati razloge za odklanjanje,
- poizvedeti pa tudi o drugih možnih vzročnih faktorjih
- ter preveriti mnenje učenca in njegove družine kaj bi po njihovem mnenju pomagalo težave preseči (morda posebna podpora prostovoljcev, vrstnikov, prijateljev).

Komunikacija s starši

- podpora,
- svetovanje,
- sodelovanje v procesu viz,

Promocija inkluzivnega šolanja in socialne vključenosti – da ali ne?

Ali obstajajo meje?

Stališča:

- učiteljev,
- staršev,
- vrstnikov,
- lokalne skupnosti.

Supervizija

- Definicija
- Tri funkcije supervizije
- Kolbov kibernetiski model spreminjanja osebnosti
- Katerih problemov supervizija ne more rešiti